

BARNEOMBUDET

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår ref:
19/01347-2

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
20. desember 2019

Barneombudet ber departementet vurdere om barns rett til å snakke fritt til barneverntjenesten er godt nok ivaretatt

Barneombudet har et lovpålagt mandat om å følge med på om myndighetene oppfyller barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon.

1. Innledning

FNs barnekonvensjons artikkel 12 og Grunnlovens § 104 slår fast at barn har rett til å bli hørt fritt, og i omgivelser som er trygge for barnet. Barneombudet ønsker at departementet vurderer om denne rettigheten er tilstrekkelig ivaretatt i den forståelsen myndighetene legger til grunn av barnevernloven § 4-3 om undersøkelser i barnevernet. Ombudet ber departementet vurdere behovet for å justere forståelsen av dagens regelverk, og et eventuelt behov for en klargjøring av reglene i den nye barnevernloven.

2. Kort om rettsreglene

Det er helt avgjørende at barnets beste blir ivaretatt i alle faser av en barnevernssak. Det følger av FNs barnekonvensjon artikkel 3, barnevernlovens formålsparagraf, samt § 4-1 at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. FNs barnekomité har fastslått at barnets syn er et vesentlig moment i vurderingen av barnets beste.¹

Barnevernloven § 1-6 bestemmer at «Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet». Dette samsvarer med FNs barnekonvensjon artikkel 12.

FNs barnekomité har i generell kommentar nr. 12 lagt til grunn hvordan artikkel 12 skal tolkes.² Av den generelle kommentaren følger det blant annet at «Partene skal sørge for å legge forholdene slik til rette at de tar hensyn til barnets individuelle og sosiale situasjon, slik at alle barn kan gi uttrykk for

¹ FNs barnekomité's generelle kommentar nr. 14 (2013)

² FNs barnekomité's generelle kommentar nr. 12 (2009)

sine synspunkter, og de skal sørge for et miljø der han/hun føler seg respektert og trygg når han/hun fritt gir uttrykk for disse synspunktene».

Barnevernloven § 4-3 regulerer gjennomføringen av undersøkelse i en barnevernssak. Vedtak om å gjennomføre en undersøkelse medfører at det opprettes en forvaltnings sak, og regelen må tolkes i lys av forvaltningsloven. Etter forvaltningsloven skal den private part varsles og få innsyn i sakens dokumenter. Her må hensynet til foreldrenes partsrettigheter veies opp mot barnets rett til å uttale seg fritt og i trygge omgivelser. Prinsippene om barnets beste og barnets rett til å bli hørt gjelder som overordnede prinsipper for alt nasjonalt lovverk og både barnevernloven og forvaltningsloven skal tolkes i tråd med disse prinsippene.

3. Spørsmål knyttet til om barnet kan fortelle fritt og i trygge omgivelser

Etter Barneombudets syn oppstår det i undersøkelsesfasen tre sentrale spørsmål om barnets rett til å bli hørt fritt og i trygge omgivelser. Det første spørsmålet er om foreldrene skal varsles før barneverntjenesten snakker med barnet, det andre er om barneverntjenesten foretar (tilstrekkelig) enesamtaler med barnet i undersøkelsesfasen og det tredje er i hvilken grad barneverntjenesten kan og må holde tilbake informasjon fra foreldrene der det er nødvendig for å ivareta barnets beste. I noen tilfeller er disse spørsmålene av avgjørende betydning for barnets rett til beskyttelse.

I en undersøkelsesfase vil det av hensyn til barnet, kunne være aktuelt å tilbakeholde informasjon og opplysninger for foreldre. Dette vil kunne gjelde både før barneverntjenesten snakker med barnet og i etterkant av en slik samtale.

I forkant av samtalen vil spørsmålet være om foreldrene skal få informasjon om at barneverntjenesten skal snakke med barnet. I etterkant vil spørsmålet være hvorvidt barneverntjenesten skal informere foreldrene om at de har snakket med barnet og om innholdet av samtalen skal gjøres tilgjengelig for foreldrene.

I de tilfeller hvor foreldrene, i forkant av samtalen, får informasjon om at barneverntjenesten ønsker å snakke med barnet alene, vil det også kunne reises spørsmål om foreldrene kan motsette seg at slik samtale gjennomføres.

4. NOU om ny barnevernlov omhandler spørsmål om enesamtaler og tilbakehold av informasjon fra foreldrene

I høringsnotat til ny barnevernlov fra Barne- og familiedepartementet er deler av det overnevnte drøftet og vurdert. Punkt 6.5.3 i høringsnotatet omhandler muligheten for barneverntjenesten til å gjennomføre enesamtale med barnet, til tross for at foreldrene motsetter seg dette. Det fremholdes blant annet at *«Det er viktig at barn opplever at de kan snakke fritt til barnevernstjenesten og at barnevernstjenesten tilrettelegger for samtaler med barnet i undersøkelsesfasen. Det vil ofte være slik at barnevernstjenesten i en undersøkelsessak bør snakke med barnet alene»*.

I punkt 16.5.3.2 drøftes mulighetene for barneverntjenesten til å tilbakeholde informasjon fra foreldrene både i undersøkelsesfasen og på vedtaksstadiet. Her vises det blant annet til at *«Det er særlig viktig at barn, og andre, trygt kan gi informasjon til barnevernstjenesten i denne fasen (undersøkelsesfasen). Hvis barnet eller andre holder tilbake informasjon svekker dette barnevernstjenestens undersøkelser og mulighet for å hjelpe barnet»*.

Slik vi leser de overnevnte punkter vil barneverntjenesten, av hensyn til barnets beste og barnets rett til å fortelle trygt, i mange tilfeller kunne utsette og unnta innsyn for foreldrene. Dette er positivt og vi vil berømme departementet for å sette fokus på at barn skal kunne fortelle trygt til barneverntjenesten, og at barnas rettigheter får en sterkere stilling i ny barnevernlov.

5. Spørsmålet om barneverntjenesten kan snakke med barnet før foreldrene varsles

Spørsmålet om barneverntjenesten kan gjennomføre en samtale med barnet før foreldrene blir varslet, er ikke regulert i høringsnotatet til ny barnevernlov. Dette er etter vårt syn en svakhet. Dersom det skal være en realitet i at barn kan fortelle fritt, og i trygge omgivelser, til barneverntjenesten, må barneverntjenesten også ha mulighet til å snakke med barna uten at foreldrene informeres om dette på forhånd.

Barneombudet mener forvaltningens plikt til å varsle foreldrene om opprettelse av en undersøkelse ikke må gå på bekostning av barnets rett til å uttale seg fritt og i trygge omgivelser.

Undersøkelser fra Bufdir viser at barneverntjenesten i løpet av en undersøkelse snakker i gjennomsnitt 1,2 ganger med barnet og 3,5 ganger med foreldrene. Barn og ungdom vi har snakket med som har erfaring fra barnevernet, har fortalt oss at det ikke er trygt å snakke med voksne, dersom foreldrene har fått informasjon om at det er opprettet en undersøkelse. Svært ofte har foreldrene fått vite at det har kommet en bekymringsmelding, at meldingen er basert på noe barnet har fortalt eller gjort, og konkret hva bekymringen handler seg om. I mange tilfeller snakker også barneverntjenesten først med foreldrene, deretter med barna. Dette gjør at mange barn og unge vegrer seg for å fortelle, og at de i mange tilfeller ikke forteller nok om hva de har opplevd. Dette kan igjen føre til at barn ikke får den hjelpen de trenger.

6. Dagens tolkning av lovverket

Barneombudet er gjort kjent med at Fylkesmannen i Rogaland har instruert kommunene om at det kun unntaksvis skal åpnes for å snakke med barnet før foreldrene varsles. Unntakene skal være basert på en konkret og individuell vurdering av om det foreligger mistanke om vold eller overgrep. Bakgrunnen for denne vurderingen er en tolkningsuttalelse fra Bufdir³. Tolkningsuttalelsen gjelder blant annet spørsmål om foreldrene skal informeres i forkant av at barneverntjenesten gjennomfører en såkalt enesamtale med barnet. Til dette spørsmålet uttaler Bufdir følgende:

Kravet i barnevernloven § 4-3 annet ledd om at undersøkelsen skal gjennomføres slik at den minst mulig skader noen som den berører, medfører at foreldrene som den klare hovedregel skal informeres i forkant av at barneverntjenesten gjennomfører en såkalt ene-samtale med barnet. I unntakstilfeller der barneverntjenesten finner det nødvendig å snakke med barnet uten å informere foreldrene, vil barneverntjenesten være forpliktet til å informere foreldrene så snart som mulig etter at samtalen har blitt gjennomført. Dersom det går noe tid fra avsluttet samtale til foreldrene informeres, bør barneverntjenesten informere barnehagen om dette. En slik fremgangsmåte er først og fremst aktuell ved mistanke om vold eller overgrep mot barn, og det er nødvendig å gi politiet en mulighet til å foreta nødvendige etterforskningskritt.

Barneombudet stiller spørsmålstegn ved om dette er korrekt forståelse av barnevernloven, slik denne må tolkes i lys av FNs barnekonvensjon og Grunnloven § 104. I alle tilfeller mener vi spørsmålet i større grad bør klarlegges i ny barnevernlov.

---

³ 51149-2/2019. Tolkningsuttalelse – Samtale med barn, barnevernloven § 4-3, datert 10.09.2019

Barneombudet ber departementet vurdere hvordan barneverntjenesten best mulig kan ivareta barnets rett til å bli hørt fritt og i trygge omgivelser slik FNs barnekonvensjon og Grunnloven krever, samtidig som foreldrenes rettssikkerhet etter forvaltningsretten blir ivaretatt.

Vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Mottakerliste

Barne- og familiedepartementet (BFD)

Kopimottakerliste

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)